

leven, dat u u als herboren uit genade is ingeplant. En dit alles moet in Christus toegaan. Ge stond niet op uit zelf, ge gaaf u zelf het leven niet. Ook kondt ge buiten Christus niet opstaan, noch buiten Christus het leven ontvangen. Hij nam onze natuur aan, om ons met zijn leven te kunnen verrijken. En alleen zoo ge zelf in Christus zijt ingelijfd, lid zijt van zijn geestelijk lichaam, en zoo in dit lichaam de ademtocht des Heiligen Geestes u uit den Christus toevloeft, kan het ook u wuichtoen op uw Paaschfeest zijn: Christus was ook *mij* de Opstanding, en Christus is ook *mij* het leven!

DR. A. K.

„Maar hem zagen zij niet“.

[PASCHEN.]

En sommigen dergenen die met ons zijn, gingen henen tot het graf, en bevonden het alsoo, gelijk ook de vrouwen gezegd hadden; maar hem zagen ze niet. Luc. 24: 24.

Het geloof van Thomas heeft, al stond het niet hoog, toch betekenis. Hij was een seculier man. Goede geloof in 't minst niet. En vooral in zoo hoog gewichtige zaak, of zijn Heiland uit den dood herrezen was, weigerde hij te gelooven, tenzij hij de feitelijke bewijzen voor zich had. Anderen mochten door lichtgevoelheid zichzelven en anderen misleiden. Hij zou hier tegen wel op zijn goede zijn. En vandaar dan ook vooruit reeds zijn betuiging, dat hij geenszins gelooven zou, tenzij hij zelf zijn vingers stak in de speerwonden van Jesus zijde en in de spijkerwonden van zijn handen. Jesus zelf had bij de eerste ontmoeting met zijn jongeren hun zelf „zijn handen getoond“. Doch zelfs hiermee zou Thomas geen geloof nemen; neen, hij moest niet maar zien, maar ook *halen*; en eerst als hij met zijn eigen vingers in de opening, die in Jesus hand was geboord, zou hebben doorgevoeld, zou hij gelooven, dat hij niet met een verschijning, maar met den eigen persoon van zijn gekruisigde Heer en Meester te doen had. Had hier half ongeloof in geschoen, Jesus zou 't bestraft en niet bekroond hebben. En toch, dit deed Jesus. Toen de tweede maal Thomas met de overige jongeren samen was, sprak Jesus zelf hem aan, en voorkwam hem: „Thomas, mijn jonger, breng uw vinger hier, en zie mijn handen, en breng uw hand en steek ze in mijn zijde, en wees niet ongeloovig maar geloovig.“ Maar ook al brak daarop 't geloof bij Thomas door, en dit nog wel onder de volle betuiging: „Mijn Heere en mijn God, toch mocht aan Thomas het zacht verwijt niet gespaard: Omdat ge mij gezien hebt, Thomas, heb ge geloofd, maar waan nu niet, dat een aldus verkregen geloof het hoogste staat; veel eer zijn salig te prijzen zij, die niet gezien en nochtans zullen geloofd hebben.

Sprak in dit zeggen liefde van Jesus voor de Kerk der eeuwen? Het mag vermoed. Het kon niet slaan op de andere jongeren, al stonden ze boven Thomas, want ook die andere jongeren hadden Jesus gezien, en ook hun waren de handen met de wonden getoond. Maar straks stond Jesus hemelvaart te volgen. Wie daarna eerst tot hem bekeerd zouden worden, hadden alzo te gelooven, zonder dat ze hem zouden gezien hebben. Een zoo hachelijke keer in het geloofleven der zijnen, dat Jesus nog opzettelijk aan Paulus verschoenen is. De apostel herinnert er zelf in 1 Kor. XV aan. Eerst toch somt hij alle andere verschijningen op, waarvan het bericht tot hem kwam, en daarop laat hij volgen: „En ten laatste van allen is hij ook van mij als van een ootjendig geboren geene.“ Voor de groote taak die Paulus wachtte, was dit noodig. Geen zweem van twijfel mocht hem ook maar een oogenblik in zijn bange worsteling verswakken. Daarna zou de Heere nog eens op Paphos aan Johannes verschijnen. Doch dan zou 't ook uit zijn. Het kon niet, alle eeuwen door, een verschijning van Jesus aan al zijn geloovigen worden. Zoo zou de Kerk geroepen worden om te gelooven, zonder dat ze Jesus na zijn verrijzen gezien had. Dit kon den twijfel van een Thomas doen herleven. Dit doorzag onze Heiland. En van daar, dat Hij ons zijn woord aan Thomas achterliet. Nog saliger dan zij, o Thomas, zullen die velen zijn, die straks, *zonder* mij gezien te hebben, nochtans in mij zullen gelooven. Zoo opgevat, een woord niet om Thomas te krekken, maar om ons te troosten. Immers ook op ons blijft het zeggen van de Emmausgangers van toepassing: We hoorden wel een gerucht van zijn Opstanding, „maar hem zagen wij niet.“

Vooraf voor onze dagen geldt dit opnieuw. De loop was deze, dat Paulus te Corinthe reeds stuitte op loochening van Jesus' opstanding; dat daarna eeuwen verlieten, waarin deze twijfel en dit verzet wegstierf; maar dat in onze eeuw geheel hetzelfde verzet is teruggekeerd, en nu, helaas, zelfs in wat zich nog „kerk“ noemt. Van den kerkkansel is het vermeelde woord uitgegaan: Neen, opgestaan is Jesus niet. En juist in zulke dagen nu, heft wie nog trouw bleef, weer de banier omhoog, waarop in goud geborduurd dit heilig getuigenis van den Verrezenen schittert: „Zalig zijn zij die niet gezien en nochtans zullen geloofd hebben.“

Dit hadden we noodig. Zie 't maar aan de Emmausgangers. Kleopas en Lukas, want die twee waren het, hadden het gerucht van Jesus' Verrijzenis gehoord. Gehoord van de vrouwen, die 't op haar beurt weer van de engelen hadden vernomen. Wat, zoudt ge zeggen, kon zekerder zijn? En toch, dit bezweert hun twijfel niet. Het eenig afdoend bewijs zou nu geweest zijn, zoo ze Jesus zelf gezien hadden. En juist dit ontbrak. Ze hoorden het wel van de engelen, „maar hem zagen ze niet“. Hun geloof richt zich op het *feitelijk*. Die vrouwen konden in haar opwinding en spanning hebben meenen een engel te zien, maar geen engel was. Er kon zelfmisleiding in het spel zijn geweest. En het enige vaste waarop ze konden afgaan, zou wezen zoo Jesus zelf aan die vrouwen verschenen was. En nu ligt hier teneinde waarheid in. Men hoort 't ook nu weer. De Evangelische berichten ons wel dit alles, maar is het juist? De jongeren beelden zich wel in dat ze Jesus zagen, maar vergisten ze zich niet? In de eerste oogenblikken dachten ze immers zelf, dat ze een geest zagen en niet Jesus, tot Jesus hen overtuigde door te eten te vragen en brood te eten voor hun oogen. En zoo blijft het.

We moeten wel altoos op het feitelijk teruggaan, maar toch kan het feitelijk sonder meer nooit volle zekerheid geven. We vergissen, we misleiden onszelfen zoo telkens. En wat doet Jesus nu

met de Emmausgangers? Ontdekt hij zichzelf terstond aan hen? Toont hij hun 't feit? Straks ja, maar eerst niet. Eerst bestraft Jesus hen. Jesus zegt hun, dat 't hun ontbreekt aan geestelijk verstand, en verwijt hun dat hun innerlijk geloofleven te laag, niet krachtig, niet ernstig genoeg is, om in het bestel Gods met zijn lieven Zoon in te gaan. Er waren twee dingen noodig. Niet alleen het *feit*, dat hij hij verrees en gezien is, maar ook het *geestelijk geloof* in den Zoon Gods en in de profetie, dat de Zoon Gods van den dood niet kon gehouden worden. En daarom begint Jesus niet met het *feit*, niet met te zeggen: Zie, ik ben hier, maar veel eer met het geloof in hen op te wekken. Van daar zijn vraag: „Moest de Christus niet alle deze diogen lijden en alzo in zijn heerlijkheid ingaan? En begonnen hebbende van Moses en van al de profeten, leidde hij hun uit in al de Schriften, hetgeen van hem geschreven was“. Zoo riep Jesus eerst het *geloof* in hen wakker, en eerst daarna kwam het *feit*, en zoo herkendten ze hem onder het breken van het brood.

Jesus is na zijn verrijzen niet aan het Sanhedrin, niet aan Pilatus, niet aan het volk verschenen. Voornit reeds had hij 't betuigd: „Nog een kleine tijd en de wereld zal mij niet meer zien. Gij alleen zult mij zien, want ik leef en gij zult leven.“ Alleen voor hen, die in hem als den Messias geloofden, kon het *feit* van zijn Verrijzenis openbaar worden. Zoo was het toen, en zoo zou het nog zijn, ook al verscheen Jesus in ons midden. De wereld zou toch niet gelooven, dat wat ze zagen waar was. En ook nu zouden alleen zij, die in hem als den Redder roemen, hem zien en in zijn aanblik zich verheugen kunnen. Het staat ook thans nog juist zoals het op den dag van zijn Opstanding stond. Door het Evangelisch verhaal wordt niet één ongeloovige overtuigd, maar ook door de tegenspraak en loochening der ongeloovigen wordt niet één oprecht bejijder, niet één kind Gods in zijn vast geloof van Jesus opstanding afgebracht. Het uitwendig geloof, het schijngeeloof, het tijdelijk geloof zinkt voor die loochening in, maar niet één, die weet door den Heiland verlost en verzoend te zijn, en die voor hem neerknielt als zijn Heere en zijn God, wordt door de meest dierste loochening ook maar een oogenblik in zijn geloof geschokt. Voor wie geloof *moet* Jesus optaan en kon hij niet van den dood gehouden worden, en wie, zoo er voor staande, de Evangelien opslaat en naleest, vindt 't alles juist zoo als zijn geloof het hem met volle zekerheid deed verwachten. Onze virome dichter Van Alphen mocht de kinderen laten zingen: „Och, was Jesus nog op aarde, 'k ging aanstonds naar Jesus heen“, maar zoo is niet de taal van de volwassenen in het geloof. Voor wie geloof staat 't vast, dat we Jesus zien zullen. Juist zooals Johannes het ons betuigt: „Wij weten dat als de Christus zal geopenbaard zijn, wij hem gelijk zullen wezen, want we zullen hem zien gelijk hij is.“ Maar dat komt eerst in de toekomst. Was Jesus nu nog op aarde, zou zouden we onzen Koning missen op den troon. Hij zou, als eertijds, een kleinen kring seggen en konnen, maar niet de wereld zegenen en de toekomst van zijn Koninkrijk voorbereiden kunnen. Te midden der worsteling waarin we thans leven, vraagt en roept het geloof niet om een Heiland, die met ons op deze aarde verkeert, maar om den Koning van het Godrijk, in wiens hand we zijn en die ons ten eeuwen leven redden kan. Op het geloof, en altoos weer op het geloof, komt het daarom aan. En zoo ook hier, niet op het geloof in het *feit* der Opstanding, maar op het *geloof* in *Hem*, die van den dood niet kon gehouden worden. Ge merkt het zelf immers, zoo dikwijls ge een twijfelende ziel te redden zoekt. Dan toch baat het u niets, of ge al het verhaal van Jesus' Opstanding hem voorleest. Die verhalen hebben geen macht over zijn ziel. Maar werp hem in de diepte van zijn schuld en sonde terug. Laat hem uit die diepte naar zijn Heiland opzien. En *zoo* niet heeft de twijfel: waar zijn Heiland gegrepen, of het is ook voor hem een valseheid, dat zijn Heiland niet in den dood is gebleven. En opeens gaat weer het volle licht over Jesus' Verrijzenis voor hem op.

DR. A. K.

Amsterdam, 13 April 1911.

Nu Dr. Sikkels zijn denkbeelden, reeds vroeger in *Hollandia* ontwikkeld, in den vorm van een concreet voorstel heeft gegoten en ter ernstige overweging aan onze Kerken heeft aangeboden, zij het ons geoorloofd ook onzerzijds over dit voorstel een enkel woord te zeggen.

Voorop stellen we daarbij, dat we, evenals bij Dr. Breukelaar c.s., zoo ook bij Dr. Sikkels waardeeren, dat hij opnieuw een poging doet wil, om tot eenheid van opvoeding te komen. Trouwens, er is wel niemand in onze Kerken, die de bestaande gedeeltheit niet betreurt en niet dankbaar zou wezen, wanneer een oplossing kon gevonden, waarbij beide betrokken partijen in goeden gemoede zich konden neerleggen. Bood het voorstel-Sikkels daartoe dan ook eenige kans, dan zouden we het gaarne met beide handen aangrijpen en van harte dit voorstel bij de Kerken aanbevelen.

Nu heeft dit voorstel ongetwijfeld een uitgangspunt gekozen, dat in de voorstanders der universitaire opvoeding en die vande opvoeding aan de eigen inrichting der Kerken schijnbaar bevredigen kan. Het wil bijeenbrenging en samenwerking van de Theologische Faculteit en de Theologische School, *mits met eerbiediging, handhaving en waarborging van beider zelfstandigheid*. De Theologische faculteit mag niet ondergaan in de Theologische School en de Theologische School mag niet worden opgelost in de Theologische faculteit. Zoo streng wordt zelfs de grenslijn tusschen beide getrokken, dat er van *samenwerking* van beide wel nauwelijks sprake kan wezen. De hoogleraren zijn niet tegelijk benoembaar aan de Theologische faculteit en de Theologische School, zoodat elke inrichting een compleet stel hoogleraren zal moeten bezitten. Het candidaats-examen zal aan beide scholen moeten worden afgenomen. Zelfs van een verdeling der vakken zal geen sprake wezen, want „beide inrichtingen blijven geheel vrij in het bepalen van de vakken, die ze doceren willen, en van de wijze, waarop zij hunne colleges en examens willen inrichten.“ Indien beide inrichtingen precies dezelfde vakken willen

onderwijzen, dit doen willen volgens precies dezelfde methode en op precies dezelfde wijze in die vakken exameneeren willen, dan wordt haar hiertoe volkomen vrijheid geschonken. Wat de hoogleraren, de vakken, de methode van onderwijs en de examens aangaat, blijven beide inrichtingen dus geheel los naast elkander staan, oefenen ze op elkander geen den minsten invloed en blijft elke inrichting geheel soeverein in eigen kring.

Feitelijk komt dit voorstel dus hierop neer, dat de Theologische school naar Amsterdam zou worden overgebracht en naast de Theologische faculteit zou worden gezet, zonder dat van eenig werkelijk verband of eenige samenwerking tusschen beide sprake zal wezen. De tweedeling van inrichting blijft bestaan. Er verandert in de opvoeding zelfs niets. De Theologische faculteit blijft wat ze was en de Theologische school eveneens. Dat de Theologische school de propaedeuse overlaat aan de Vrije Universiteit, raakt toch haar *theologisch* onderwijs niet en heeft met haar zelfstandigheid niets te maken.

Het eenige verschil zal feitelijk wezen, dat de studenten, die dusverre vrij waren in de keuze of ze aan de Universiteit of aan de Theologische school wilden opgeleid worden, voortaan *gedwongen* zullen worden aan beide inrichtingen te studeeren. Aan de Theologische school zal niemand mogen studeeren, die niet één jaar aan de Theologische faculteit de theologische colleges gevolgd heeft, en ook zal niemand candidaats-examen mogen doen, die dit examen niet vooraf aan de Theologische faculteit heeft afgelegd. Maar ook omgekeerd zal geen student meer alleen aan de Theologische faculteit kunnen studeeren, wanneer hij althans bij de Gereformeerde Kerken predikant wil worden, want de Gereformeerde Kerken rekenen bij de toelating tot den Dienst des Woords dan niet meer met den candidaatsbui van de Vrije Universiteit, maar alleen met het candidaatsdiploma aan de Theologische school verkregen. De studenten zullen dus voortaan *dubbel* college moeten lopen en *dubbele* examens moeten afleggen.

Het eenige punt van samenwerking tusschen beide inrichtingen zal dan ook daarin bestaan, dat over en weer een overeenkomst zal moeten getroffen worden voor het aantal college-uren, en dat jaarlijks de verdeling deser college-uren opnieuw zal moeten geregeld worden. Zullen de colleges van beide inrichtingen door de studenten gevolgd moeten worden, dan spreekt dit vanzelf. Indien beide inrichtingen op dezelfde uren college gaven, zou het voor de studenten onmogelijk wezen, de colleges aan beide inrichtingen te volgen. En ook het aantal college-uren zal onderling moeten worden vastgesteld, om te zorgen, dat niet de eene inrichting zooveel uren college geeft, dat er voor de andere geen beschikbare tijd meer overblijft.

Oppervlakkig bezien, schijnt dit plan zoo eenvoudig, wordt bij deze oplossing zoozeer met aller wenschen gerekend, blijven de beide methoden zoo intact, dat men zich nauwelijks begrijpen kan, dat nog iemand zich tegen dit voorstel kan verzetten. Bovendien, wat zou voor de studenten nuttiger en aangename kunnen wezen, dan aldus van de krachten en talenten, die God aan beide scholen verbonden heeft, te kunnen profiteren? En wat zou meer in het belang van de Kerken wezen, dan dat ze straks een stel Dienaren des Woords ontvangt, die *dubbel* geschoold en *dubbel* wetenschappelijk geëxamineerd zijn?

Toch behoef men slechts een oogenblik door te denken, om in te zien, hoe dit idealistische plan helaas een groot gebrek heeft, n.l. dat het *practisch* op onoverkomelijke bezwaren stuit. Reeds vroeger hebben we op deze praktische bezwaren gewezen, en nu het voorstel in concreten vorm voor ons ligt, zijn die bezwaren eer meerder dan minder geworden.

In de eerste plaats zou dit plan de Kerken op zeer hooge kosten komen te staan. De Theologische faculteit heeft, zal ze het aantal harer hoogleraren weder compleet zien, vijf professoren noodig; en de Theologische school zal, volgens het voorstel van Dr. Sikkels, eveneens vijf hoogleraren moeten bezitten. Nu spreekt het wel vanzelf, dat wanneer de Theologische school naar Amsterdam verplaatst wordt, het salaris der professoren tot minstens fl. 5000 zal moeten verhoogd worden. De Kerken zouden dus, — want het geld voor de Theologische faculteit komt feitelijk uit denzelfden kring — voor de opvoeding tot den Dienst des Woords jaarlijks een som hebben bijeen te brengen van fl. 50000 alleen aan salaris voor de professoren, nog afgedacht van pensioenen, weduwengeld, zorg voor gebouwen enz., waarvan men de kosten veilig op fl. 10000 stellen kan. Nu zou zulk een hoog bedrag nog te vergoelijken wezen, wanneer men daardoor dan een stel hoogleraren kreeg, die zich konden toelagen om de theologische wetenschap op allerlei gebied verder te brengen. Maar volgens dit voorstel zou men een dubbel stel hoogleraren voor *deels* de vakken krijgen; zou al hun arbeid dus *dubbel* moeten verricht worden en daarin hun levensstaak opgaan, en de enige vrucht zou wezen, dat de studenten voortaan voor elk vak twee hoogleraren in plaats van één te hooren kregen!

In de tweede plaats zou het aantal college-uren het met oog op dit dubbele onderwijs natuurlijk ook verdubbeld moeten worden. Stel, dat de studenten thans aan de Theologische faculteit 20 uur per week en aan de Theologische school evenveel uren college ontvangen, dan zouden ze 40 uur per week college moeten volgen, of 7 uur per dag. Nu eischt het volgen van een college zooveel inspanning, dat een student zeker niet meer dan 4 uur per dag college houden kan. Bovendien is een wetenschappelijke school geen drilschool, als een lagere

school of gymnasium, waar het onderwijs hoofdzakelijk is, maar moet er aan de studenten gelegenheid worden gegeven om zelfstandig te studeeren. Zal er behoorlijk tijd voor eigen studie overblijven, dan mag het aantal college-uren niet meer dan 4 uur per dag hoogstens bedragen terwyl regel is, dat één dag per week de colleges stilaan. Blijkbaar wil Dr. Sikkels dan ook, dat de Theologische school en de Theologische faculteit over het *getal* der college-uren een overeenkomst zullen sluiten. Stel nu, dat overgenomen wordt, dat het totaal aantal college-uren per week op 20 uur wordt vastgesteld, — en hooger zou het zeker niet kunnen zijn, — dan krijgt elke inrichting over de *heft*, d. w. z. over 10 uur, per week te beschikken. Aangezien nu het aantal hoogleraren aan elke inrichting vijf bedragen zou, geeft dit voor ieder hoogleraar 2 uur college per week. Heeft een hoogleraar nu één vak te onderwijzen, zou zou dit nog gaan. Maar er zijn hoogleraren, die in vijf en meer vakken onderwijs geven. Voor elk vak zou dat dus neerkomen op *nog geen half uur per week*. Reken nu daarbij dat een „college-uur“ nooit een vol uur is, maar dat hiervan nog altoos een professoriaal kwartier afgaat, en vraag, wat er van zulk een onderwijs zou terecht komen?

En in de derde plaats schuilt het verschil tusschen de universitaire en de seminaristische opvoeding volstrekt niet alleen daarin, dat de eene van een Universiteit en de andere van de Kerken uitgaat, maar ook in de methode van het onderwijs. De methode, die te Kampen gevolgd wordt, is over het geheel genomen een andere dan te Amsterdam en gaat van andere paedagogische beginselen uit. In Kampen volgt men min of meer het klasse-systeem, zoodat voor de onderscheidene jaren verschillende colleges worden gegeven; het doel van deze colleges is, om in drie jaren heel de te behandelen stof met de studenten door te loopen, althans voorzooveel de systematische vakken aangaat, en z aldus gereed te maken voor hun examen. Aan de Vrije Universiteit wordt een andere methode gevolgd; de studenten volgen van meet af alle colleges, en een klasse-indeeling wordt hier in die mate niet gevolgd; ook is de bedoeling van het onderwijs niet zoozeer om een globaal overzicht van heel het vak te geven, maar om aan de studenten vooral de wetenschappelijke methode te leeren, en ze moeten voort in hoofdzak door eigen studie zich voorbereiden voor hun examen. Voor beide methoden valt iets te zeggen, en we spreken hiermede volstrekt geen afkeurend oordeel uit over een van beide methoden. Nu wi Dr. Sikkels, dat beide scholen haar eigen methode van onderwijs zullen behouden, en de studenten zullen dus verplicht zijn volgens beide methoden te studeeren. Maar hij heeft vergeten, dat beide methoden niet tegelijk gevolgd kunnen worden, omdat de eene methode lijnrecht tegenover de andere methode staat en deze buitensluit. Men zou evengoed kunnen voorstellen, dat een zieke zich tegelijk een homoeopaat en alloopathisch tot doctor nemen en aan beide geneesmethoden tegelijk zich onderwerpen zou. De zieke zou daarbij waarschijnlijk het kind van de rekening worden, en noch de homoeopaat noch de alloopath zou tot zulk een behandeling zich leenen.

We meenden, dat het voldoende is op dit drietal praktische bezwaren te wijzen, om te doen uitkomen, waarom dit plan, hoe goed het ook bedoeld zij, nooit voor verwerkelijk vatbaar is. Het zou het budget onzer Kerken belasten met een jaarlijksche uitgave van minstens 60000, zonder dat hier eenige reële winst tegenover staat. Het eischt, dat twee stel hoogleraren dezelfde vakken aan dezelfde jongelui zouden onderwijzen, en het wil de studenten dwingen van deze beide colleges gebruik te maken; wat of een uitbreiding van het aantal college-uren zou eischen, waaraan niet één student zich zou onderwerpen, of bij deeling tengevolge zou hebben, dat elke inrichting over zulk een klein getal college-uren te beschikken kreeg, dat van een behoorlijk onderwijs in de verschillende vakken geen sprake meer zou kunnen zijn. En onder den schijn van de zelfstandigheid van elke inrichting te eerbiedigen, zou het feitelijk hierop neerkomen, dat de universitaire wijze van opvoeding zou worden doodgedrukt en de drilmethode de overhand zou krijgen.

Maar ook afgezien van de praktische bezwaren, die dit voorstel onuitvoerbaar maken, is er nog één, maar volkomen afdoend bezwaar. De Gereformeerde Kerken hebben in 1892 bij de vereniging uitdrukkelijk uitgesproken, dat ze over en weer het aloude Gereformeerde beginsel van *vrije studie* onverlet zouden handhaven. Vrije studie nu wil zeggen, dat de studenten niet gedwongen zullen worden aan een of andere school te studeeren, maar vrij zullen blijven in hunne keuze, waar ze studeeren willen. Dit is uitdrukkelijk gestipuleerd, omdat daardoor alleen kon voorkomen worden, dat de voorstanders der eigen inrichting op een Synode de bepaling zouden doordrijven, dat alle studenten de Theologische school zouden moeten bezoeken. In het voorstel Sikkels valt die *vrijheid* weg. De student wordt *verplicht* en *gedwongen* de studien aan de Theologische school en aan de Vrije Universiteit te volgen. Zelfs wordt hem voorgeschreven, hoeveel jaar hij aan deze en hoeveel jaar hij aan gene school studeeren moet. En wat nog erger is, de student moet bij zijn kerkelijke examen het bewijs overleggen, niet dat hij of aan de Vrije Universiteit of aan de Theologische school candidaats-examen heeft afgelegd; ook niet dat hij beide examens heeft gedaan; maar alleen en uitsluitend, dat hij candidaats-examen heeft gedaan aan de Theologische school. Voor de Kerken doet het candidaats-examen aan de Vrije Universiteit er niet meer toe; het telt voor de toelating *tot het ambt* niet mee; er wordt bij het peremptoer examen niet eens naar gevraagd; het candidaats-

examen der Universiteit wordt alleen nog noodig gekeurd om aan de Theologische school candidaats-examen te kunnen doen; het zou dus alleen betekenis hebben als voorloopig examen voor de Theologische school; de Theologische school zou deze candidaten van de Vrije Universiteit nogmaals moeten keuren, en *alleen het diploma, dat de Theologische school uitreikt*, zou voor de Kerken beslissend en afdoende wezen.

Nu heeft onze hooggeachte broeder Dr. Sikkels dit waarschijnlijk niet zoo ingezien, maar feit is, dat door dezen voorslag de voorstanders der *kerkelijke* opvoeding principieel in het gelijk zouden worden gesteld en het beginsel van *vrije studie* zou vernietigd worden.

De redactie van de *Wachter* verklaart thans zelf te betreuren, dat ze in haar kolommen plaats inruimde voor ingezonden stukken, waarin op zoo krenkende wijze Dr. Breukelaar c.s. werden aangevallen. Hierover verblijden we ons.

Toch houde de redactie ons de opmerking ten goede, dat onze klacht niet alleen liep over een enkele sterk gepeperde uitdrukking, die in een ingezonden stuk voorkwam, maar evenzeer over de wijze, waarop zij *selve* voortdurend andersdenkende broeders als „schenders van bedingen“, „belagers der school“, „misdadigen“ en „trouwbrekers“ aan de kaak stelt.

Wie wind zaait, zal storm oogsten. Het gaat daarom niet aan, de schuld op een „inzender“ af te schuiven. De redactie zelf kweekt door haar eigenaardige polemiek een geest bij haar lezers, die in deze ingekomen stukken zich uit. En al zijn we dankbaar, dat ze ten slotte terugschrikt voor den bozen hartstocht, die daardoor ontstoken wordt, ze moge ook de hand in eigen boezem steken en vragen, of zij zelf geen schuld draagt, wanneer een man uit het volk eens wat ruwer en ongezouter vergeeft, wat de *Wachter* in meer vriendelijke vorm hem heeft voorgesproken?

Het ontwerp-Armenwet.

III.

Voorzoover de Armenwet bepalingen bevat, die op de kerkelijke armenzorg betrekking hebben, komt aan de Kerken zeker het volle recht toe hare bezwaren bij de Regering bekend te maken, wanneer ze van oordeel zijn, dat door deze bepalingen aan de zelfstandigheid of het eigenaardig karakter der diaconie wordt te kort gedaan. Het zou zelfs ontrouw van de Kerken wezen, wanneer ze uit zekere hoffelijkheid tegenover een bevriende Regering deze bezwaren verzweigen. Waar het hier niet gaat om *eigen* rechten, maar om een instelling van Christus Jesus, mogen de Kerken niet zwijgen, maar is getuigen plicht.

Toch mag men het daarom niet voorstellen, alsof de Regering van den bozen toelag uitging, om de diaconie aan banden te leggen. Reeds in 1854 bij de indiening der Armenwet sprak de Regering uit, dat „zij de volkomen vrijheid van beheer en bestuur van de kerkelijke instellingen van weldadigheid erkende“, en de tegenwoordige Regering stelt zich op hetzelfde standpunt. Wie dan ook het Wetsontwerp-Thorbecke van 1851 met de Armenwet van 1854 of het ontwerp-Armenwet van Goeman Borgesius van 1901 met het thans ingediende Wetsontwerp-Heemskerck vergelijkt, zal het principieel verschil op dit cardinale punt erkennen en het lofdelijk streven der Regering moeten waardeeren, om de kerkelijke armenzorg zooveel mogelijk vrij te laten. Indien een liberaal Ministerie thans aan het bewind was, zouden we een geheel ander ontwerp hebben gekregen.

Toch wil dit daarom niet zeggen, dat tegen het ingediende wetsontwerp geen rechtmatige bedenkingen kunnen ingebracht worden. Het liefst zou het ons zeker geweest zijn, wanneer de Regering zich geheel van elke regeling van de kerkelijke armenzorg onthouden had, evenzeer als ze dat ook doet ten opzichte van de particuliere liefdadigheid, voorzoover deze een meer persoonlijk karakter draagt. De armenzorg van Christus Kerk is niet op één lijn te stellen met de publieke instellingen van liefdadigheid, waarover de Armenwet handelt; ze kan het best vergeleken worden, althans waar ze naar Christus instelling beoefend wordt, met de hulp, die in den familiekring aan een verarmd familielid bewezen wordt, en waarmede de Overheid zich evenmin inlaat. Elke regeling bij de Wet houdt toch altoos sekeren dwang in, en met name tegen de verplichting aan de Diaconie opgelegd, om allerlei mededeelingen aan de Regering te moeten doen, hebben we uit dien hoofde bezwaar. Zelfs is de verhooving van de boeten in het ingediende wetsontwerp voor ons daarom een ernstige grief, en we hopen, dat de Minister alsnog een uitweg zal vinden, om aan dit bezwaar tegemoet te komen. Het is volkomen juist, wat ook de Synodale Commissie der Hervormde Kerk heeft opgemerkt, dat het niet aangaat personen, die geheel belangeloos aan het werk der armenzorg zich wijden en daartoe veel tijd en kracht moeten opofferen, met zulke zware boeten te treffen, omdat ze niet op tijd zekere statistische opgaven aan de Regering verstrekken. Of daarom de Regering, ziende op hetgeen de Grondwet voorschrijft en ook met het oog op de thans geworden toestanden, zich *geheel* van de regeling der kerkelijke armenzorg kan terugtrekken, laten we in het midden; maar wel mag de eisch gesteld worden, dat deze regeling tot het allernoodzakelijkste beperkt blijve en zich onthoude van alle vexatoire maatregelen, waar een eenvoudig verzoek zou kunnen volstaan.

Maar hoezet der Kerken erin te niet op den wege uit te spreken *zorg*, die in de geld en in de eenigszins uitly bele bedeeeling Kerken en be daarom buiten blijven. Voorz behoort voor ze met deze bu te maken en g om. En voorzo digen plicht n of geheel a op een wijze voor de Chris het haar zek er een verwijt het lot der ell

Op het vri armenzorg ge ook niet diepe loven we ons, van onze kerke volgende op te

Voorzorst d komen ten o zij „het heilloo zorg zou huld zou voortzichr reeds door de slagen. In de in Artikel 20 ken, dat de Re armen overlaa sonders instel alleen in geva het burgerlijk dat de tegen ander beginsel duidelijk uit w juist als schoe Memorie van l

Nederland is vrije liefdadighe neemt de Christi en eerste plaats eenstemming m van welke besta is. Erhiediging wetgever vooral eisch, op straffe werk te leveren, langen van het

Ook deze l meest gewens de vrije lefdaa armenzorg voo Alleen omdat niet doet en d middelen bezit, of Kerken te zedelijke plic Minister dat d dit tekort te v

Het tekort u het algemeen b nu alleen de o dese daartoe o belang geroepe Armenwet regle niet gemist u subsidiair karaa kelijk moet wo van burgerlijk den omvang va in omkeerde i gewaakt. Aan d te bepalen, wa liggen; naarmat sal het terrein i

Het gaat d door dit wetso op onderwijz wilde optred armenzorg zie overwerpen. O daad een tij Overheid gew zich trekken. wege voorv worden. De School zijn, v werden opgev alleen *vrijheid* scholen op t allerlei drukle preerden. Maar spreekt de R beginsel uit, d zorg moet ov en de Kerke armenzorg all toelaat, wanne ken in de v kort schieten. subsidiair bu praktische en gen, en er i niet veel liev overbodig wa door de voors geering door in geval van cipieel als v zorg zou opt

In de twee deit met de van 1854 in en een vruch der Fransch armenzorg is Middeleeuwen komen, gelijk met de armea zeer belangr burgerlijke a omdat de O fonsden, die hadden, ond brangt daa armen besta Geest meeste

alleen nog Theologische unnen doen; hebben als Theologische vol zou deze versiteit nog in het diploma, uitreikt, zou en aldooende

broeder Ds. zoo ingesien, voorslag de pleiding prin-orden gesteld adie zou ver-

der verklaart ze in haar ongezonden nikende wijze gevallen.

de opmer-ht niet alleen epeerde uit-ten stuk voor-rijze, waarop enkende broed-ingen", „ben-“ en „trouw-

ogsten. de schuld op De redactie aardige pole- die in deze En al zijn ze terugschrikt daardoor ont-de hand in en, of zij zelf een man uit n ongezouter in meer ver-eprekeet?

Wet.

bepalingen be-armszorg be-a de Kerken are bezwaren maken, wan-at door deze ghed of het onie wordt te ontrouw van ze uit zekere bevriende Re-vegen. Waar rechten, maar Jesus, mogen ar is getuigen

om niet voor-n den boozen een aan ban-54 bij de in-de Regeering jheid van be-kelijke instel-ende"; en de t zich op het-ok het Wets-51 met de twerp-Armen-van 1901 met twerp-Heems-incipieel ver-erkennen en ering moeten ke armszorg . Indien een het bewind der onderwerp

t zeggen, dat ontwerp geen en ingebracht zekar geweest ch geheel van e armszorg e dat ook doet ere liefdadig-er persoonlijk g van Christus tellen met de liefdadigheid, delt; ze kan althans waar befend wordt, aliekering aan ren wordt, en veminia inlaa-

t toch altoos ame tegen de opgelegd, om Regeering te dien hoofde ing van de ontwerp voor en we hopen, t uitweg zal tegemoet te iat, wat ook

Hervormde t niet aangaa- loos aan het en en daartoe pofferen, met n, omdat ze opvagen aan f daarom de Grondwet oog op de

th geheel van armenzorg kan midden; maar dat, deze jkste beperkt le vextoire adig verzoek

Maar hoezeer we op dit punt het recht der Kerken erkennen en handhaven om be-waren in te brengen, toch ligt het zeker niet op den weg der Kerken om een oordeel uit te spreken over de burgerlijke armenszorg, die in de bestaande Armenwet gere-geld en in het nieuwe ontwerp zelfs nog eenigszins uitgebreid wordt. Zelfs de dub-bele bedeling raakt niet rechtstreeks de Kerken en behoort als politiek vraagstuk daarom buiten het oordeel der Kerken te blijven. Voorzover de Kerken zelf toch beoorloofd voor hare armen zorgen, hebben ze met deze burgerlijke armenszorg zelfs niets te maken en gaat deze geheel buiten haar om. En voorzover de Kerken haar schul-digen plicht niet nakomen en haar armen of geheel aan hun eigen lot overlaten, of op een wijze bedelen, die een schande is voor de Christelijke barmhartigheid, komt het haar zeker niet toe aan de Regeering er een verwijt van te maken, dat deze zich het lot der ellendigen aantrekt.

Op het vraagstuk zelf, of burgerlijke armenszorg voorloofd is, wenschen we dan ook niet dieper in te gaan. Alleen veroor-loven we ons, nu dit vraagstuk in een deel van onze kerkelijke pers gemoveerd is, het volgende op te merken.

Voorzover dat men de Regeering vol-komen ten onrechte verweten heeft, dat zij „het heillooze beginsel van Staatsarmen-zorg zou huldigen“, en zelfs nog verder zou voortschrijden op den heilloozen weg, die reeds door de bestaande Armenwet is inge-slagen. In de bestaande Armenwet wordt in Artikel 20 juist als beginsel uitgespro-ken, dat de Regeering de ondersteuning der armen overlaat aan de kerkelijke en bij-sondere instellingen van weldadigheid en alleen in geval van nood onderstand door het burgerlijke armbestuur veroorlooft. En dat de tegenwoordige Regeering geen ander beginsel is toegedaan, blijkt wel duidelijk uit wat Minister Heemskerk even juist als schoon op blz. 34 van zijne Memorie van Toelichting schreef:

Nederland is steeds geweest: het land der vrije liefdadigheid. In die vrije liefdadigheid neemt de Christelijke barmhartigheid de oudste en eerste plaats in. Deze toestand is in over-eenstemming met het karakter van de natie, van welker bestaan het Christendom de grondslag is. Eerbiediging van dat karakter is voor den wetgever vooral op het terrein van de armenszorg eisch, op straffe niet alleen van anti-nationaal werk te leveren, maar ook van de hoogste be-langen van het volk geweld aan te doen.

Ook deze Minister erkent dus, dat de meest gewenschte toestand zou wezen, dat de vrije liefdadigheid het gehele werk der armenszorg voor haar rekening zou nemen. Alleen omdat de vrije liefdadigheid dit niet doet en de Regeering natuurlijk geen middelen bezit, om de nalatige particulieren of Kerken tot het vervullen van dezen zedelijke plicht te dwingen, meent de Minister dat de Overheid geroepen is in dit tekort te voorzien:

Het tekort mag evenwel niet blijven bestaan; het algemeen belang laat dat niet toe. Aangezien nu alleen de overheid het kan aanvullen, is deze daartoe ook ter wille van het algemeen belang geroepen. Hieruit volgt, dat in een Armenwet regelen voor de burgerlijke armenszorg niet gemist mogen worden, maar dat het subsidiair karakter van die armenszorg nadruk-kelijk moet worden gehandhaafd. De omvang van burgerlijke armenszorg wordt bepaald door den omvang van de liefdadigheid; tegen invloed in omgekeerde richting worde zoveel mogelijk gewaakt. Aan de samenleving is het dan te bepalen, waar de grens tusschen beide zal liggen; naarmate de liefdadigheid meer opbloeit, zal het terrein van de overheidszorg inkrimpen.

Het gaat dus niet aan te zeggen, dat door dit wetsontwerp de Staat, evenals hij op onderwijsgebied als de schoolmeester wilde optreden, zoo ook op het gebied der armenszorg zich als de Armenvoogd wilde opwerpen. Op schoolgebied is het metterdaad een tijdlang het streven van de Overheid geweest, om alle onderwijs aan zich trekken. Overal moest van Regeerings-weg voor voldoende onderwijs gezorgd worden. De Overheidsschool moest de School zijn, waar de kinderen onzes volks werden opgevoed. Aan particulieren werd alleen vrijheid gegund om daarnaast nog scholen op te richten, die dan nog aan allerlei drukende bepalingen onderworpen werden. Maar op het gebied der armenszorg spreekt de Regeering juist omgekeerd als beginsel uit, dat de Overheid de armenszorg moet overlaten aan de particulieren en de Kerken, en dat zij de burgerlijke armenszorg alleen als een noodzakelijk kwaad toelaat, wanneer de particulieren en Kerken in de vervulling van hun plicht te kort schieten. Nu kan men ook tegen deze subsidiaire burgerlijke armenszorg tal van praktische en principiele bezwaren inbrengen, en er is wel niemand onder ons, die niet veel liever hebben zou, dat ze geheel overbodig was, maar men overdrijft niet, door de voorstelling te geven, alsof de Regeering door deze burgerlijke armenszorg in geval van nood toe te laten, daarom principieel als voorstander van Staatsarmen-zorg zou optreden.

In de tweede plaats is het ook niet juist, dat de bemoeiing van de burgerlijke Overheid met de armenszorg eerst door de wet van 1854 in het leven zou zijn geroepen en een vrucht zou wezen van de beginselen der Fransche Revolutie. De burgerlijke armenszorg is reeds tegen het einde der Middeleeuwen in tal van gemeenten opge-komen, gelijk ook de gilden voor een deel met de armenszorg zich belast hebben. Een zeer belangrijke uitbreiding kreeg deze burgerlijke armenszorg met de Reformatie, omdat de Overheid tal van goederen en fondsen, die aan de Roomsche Kerk behoord hadden, onder haar beheer nam, de op-brengst daarvan voor een deel voor de armen bestemde, en armvoogden of Hellige Geest meesters benoemde, om voor de uit-

deeling der gaven te zorgen. Zelfs bestond bij de Overheid een streven om de gehele armenszorg aan zich te trekken, waartoe niet weinig bijdroeg het ongelukkige voorbeeld, dat de protestantsche landen in Duitsland hadden gegeven, waar de armenszorg geheel uit de handen der Kerken in die der burgerlijke gemeente overging. Op den zeer ingewikkelden toestand, die daardoor tijdens de Republiek ontstaan is, kunnen we thans niet ingaan. Tal van plak-katen door de Overheid uitgevaardigd, regelden deze burgerlijke armenszorg, waar-voor de inkomsten deels uit deze fondsen, deels uit vrijwillige gaven, deels uit een soort belastingen gevonden werden. De gemeentelijke instellingen van armenszorg zijn dus niet door de Armenwet van 1854 in het leven geroepen, maar bestonden reeds lang, gelijk ook uit Artikel 2 van deze wet duidelijk genoeg blijkt. Veleer is het doel van deze wet geweest, om deze burgerlijke armenszorg zooveel mogelijk te beperken. Daarom werd in Art. 21 bepaald, dat een burgerlijk armbestuur geen onderstand mocht verleenen aan armen, dan na zich zooveel mogelijk te hebben verzekerd, dat zij dien niet van kerkelijke of bijzondere instellingen van weldadigheid konden erlan-gen, en dan slechts bij volstrekte onver-mijdelijkheid. En daarom werden ook in Art. 59—61 maatregelen voorgeschreven om de subsidies uit de fondsen van burger-lijke gemeenten aan instellingen van wel-dadigheid uitgekeerd, te verminderen. Het schijnt ons daarom ook niet juist, wanneer aan de Armenwet de schuld wordt gegeven, dat sommige gemeentebesturen met zoo kwistige hand de armen bedeld hebben, dat de armenszorg daardoor schier geheel in de handen der Overheid is overgegaan en de particuliere en kerkelijke liefdadig-hed is doodgedrukt. De wijze toch, waarop deze gemeentebesturen of de door hen aangestelde armvoogden de burger-lijke armenszorg hebben uitgeoefend, vloeit niet uit de Armenwet voort, maar is integendeel lijnrecht met haar bedoeling in strijd en wordt door de Armenwet zelfs uitdrukkelijk verboden. Eer zou men dus uit dit feit kunnen afleiden, hoe weinig wettelijke maatregelen helpen kunnen, wan-neer de geest der gemeentebesturen zich in een andere richting beweegt. Quid leges sine moribus, wat baten wetten, als de zeden des volks er mede in strijd zijn, geldt ook hier. Het kwaad van de Staatsarmen-zorg, waartegen men zoo volkomen terecht protesteert, kan niet gekeerd worden door wettelijke bepalingen, die niet uitgevoerd worden, maar alleen door den strijd aan te binden tegen den radicalen of socialisti-schen geest, die in tal van gemeentebesturen den toon aangeeft. Wat baat ons een Zondagswet, wanneer niet één burgemeester daaraan de hand meer houdt? Wat geeft het, of in onze Schoolwet de bepaling is opgenomen, dat op de openbare scholen schoolgeld naar de draagkracht der ouders moet geheven worden, waar deze bepaling in de praktijk vrijwel een doode letter is gebleven? En zoo ook, wat geeft het, of de Regeering in de Armenwet al uitspreekt, dat zij de armenszorg overlaat aan de par-ticuliere en kerkelijke liefdadigheid, wanneer het gemeentebestuur de burgerlijke armenszorg zoo opdrijft, dat er voor de particuliere en kerkelijke liefdadigheid nauwelijks plaats meer over blijft? De gemeentelijke autonomie speelt in ons land nu eenmaal een groote rol, en het is de vraag, of de Regeering de Armenwet ooit zoo zou kunnen inrichten, dat dit kwaad geheel voorkomen wordt. Maar daarom verwijte men ook niet aan de Regeering of aan de Armenwet, dat het beginsel van staatsarmenszorg in sommige provincien zoo sterk veld won. De schuld hiervan ligt niet in de eerste plaats bij de Armenwet, maar veeleer bij de plaatselijke gemeentebesturen, zooals afdoende blijkt uit het feit, dat onder dezelfde Armenwet de praktijk der bur-gerlijke armenszorg hemelsbreed verschilt naar gelang men in het Noorden of in het Zuiden van ons land komt. Wil men dit kwaad keeren, dan dient men vóór alle dingen te zorgen, dat in de gemeen-tebesturen mannen van een anderen geest worden gekozen.

En in de derde plaats veroorloven we ons de historische herinnering, dat al hebben onze Gereformeerde vaders met hand en tand er zich tegen verzet, dat de Overheid de gehele armenszorg aan zich zou trekken, en al kwamen ze zoo beslist mogelijk op voor het recht der Kerk, gelijk het op de Synode van Dordrecht 1574 part. vi 17 heet, om den „dienst der diakonie in te stellen“, ze daarom toch nooit het absolute standpunt hebben ingenomen, dat de Overheid zich ganschelijk niet met de armenszorg mocht inlaten en in geen geval ondersteuning aan de armen geven mocht. Zoo verklaart Voetius in zijn Pol. Eccl. Pars I lib. p. 931 cf Pars III p. 563, dat de publieke Kerk wel zooveel mogelijk uit de inkomende aalmoezen alle armen moet te hulpe komen, ook degenen die niet tot de publieke Kerk behooren, maar dat, wanneer de inkomsten daartoe niet uitreiken, de gehele zorg voor deze laatstgenoemde armen behoort afgewenteld te worden op de Overheid en op de armverzorgers door de Overheid daartoe aangesteld. In de meeste groote steden was het dan ook gebruik, dat de bedeling der diakonen zich beperkte tot den kring der Kerk, en dat de armen, die niet tot de publieke Kerk behoorden, maar tot een secte, of geheel buiten alle kerkelijk verband leefden, onderhouden werden door de publieke armmeesters (publici elemo-synarii). Artikel XXVI van onze Kerken-orde schrijft zelfs voor, dat de diakonen ter plaatse daar huiszittenmeesters of andere aalmoezeniers zijn (te weten die door de Overheid zijn aangesteld) van hen begeren zullen goede correspondentie met hen te willen houden, ten einde de aalmoezen te beter uitgedeeld mogen worden onder

degenen, die meest gebrek hebben. Onze Kerken waren dus zelfs voor samenwerking tusschen de kerkelijke en burgerlijke arm-verzorgers, om alle misbruik te voorkomen. En niet alleen, dat de Overheid zoo voor een deel der armen zorgde, die door de publieke Kerk niet onderhouden werden, maar het was ook gebruik, dat de Overheid uit de publieke schatkist (ex aerario publico) jaarlijks, of wanneer de nood dit vereischte, een vrijwillige bijdrage aan de diakonale kas schonk. Voetius, die dit feit meedeelt Pol. Eccl. Pars III p. 569, keurt dit niet af, verklaart ook niet dat deze staatshulp door de diakonie moet afgewezen worden, maar prijst veeleer deze liberaliteit van de Overheid en stelt daarbij alleen als voor-waarde, dat de burgerlijke schatmeesters deze gelden niet zelf bewaren of aan de armen zullen uitdeelen, maar dat deze gelden aan de diakonen moeten worden toebetroefd en door hen aan de armen uitgedeeld.¹⁾

Dr. H. H. K.

¹⁾ In ons vorig artikel schreven we, dat Prof. Fabius de argumenten door Groen c.s. tegen de opvatting der Regeering van Artikel 194 der Grond-wet ingebracht, niet geheel juist achtte. Gelijk Prof. Fabius ons terecht opmerkt, gold dit slechts van één argument. We haasten ons deze fout te her-stellen.

Voor Kootwijks Scholen.

Ingekomen bij ondergeteekende en in harte-lijken dank ontvangen: door den heer W. Koops te Rotterdam van N. N. f. 1. Vriendelijk verzoeken wij onzen scholen te willen gelden.

Ds. J. H. HOUTZAGERS.

Officiële Berichten.

Particuliere Synode van Drente.

De vergadering der Particuliere Synode van de Geref. kerken in Drente zal D.V. gehouden worden te Hogeveen op Woensdag 14 Juni a.s., aanvangende des morgens 9 uur.

Punten voor 't agendum en opgave van namen der afgevaardigden gelieve men in te zenden aan 't adres van Ds. Oegema.

Namens de roepende kerk Hogeveen: Ds. T. OEGEMA, h. t. praeses; J. EKKELBOOM, scriba.

Classe Woerden.

Vergadering der classe Woerden op Woensdag den 10 Junij, 's morgens te 9 ure, in „Concordia“ te Aarlanderveen, 1 s.

Punten voor 't agendum in te zenden bij eerstonderteekende vóór 19 April.

Namens den kerkeraad der roepende kerk van Aarlanderveen: P. WARMENHOVEN, voorzitter; J. DE KLEER, scriba.

Kort verslag van de vergadering der

classis Amersfoort 4 April 1912.

1. Ds. Teerink, naar toerbeurt praeses, opent de vergadering.

2. Moderamen: Ds. Teerink praeses, Ds. Lan-ting assessor, Ds. Sijbesma scriba.

3. Credentiebrieven in orde. Een diaken ontving keurstem. Notulen goedgekeurd.

4. Deputaat der sending rapporteert. Wordt besloten, om dit jaar deel te nemen aan den Zendingstudiedag te Utrecht. Ds. Lan-ting, Horjus, Schoonhoven en Sijbesma zullen de classis vertegenwoordigen.

5. Ds. Van Andel rapporteert, dat een geschild tusschen twee kerken op gewenschte wijze is opgelost.

6. Wordt besloten de Partic. Synode te ver-zoeken, het Prov. Studiefonds weer op te richten.

7. De classis zal aan de kerk van Utrecht verzoeken, op te heffen de financiële bepalingen in het contract van samenwerking sending.

8. De classis verwerpt een voorstel van Baarn, om het voorstel Zaandam op de Partic. Synode te brengen en neemt aan een voorstel van Amersfoort A, om dit voorstel ter zijde te leggen en ook de Partic. Synode te verzoeken zulks te doen.

9. Collecten worden afgedragen.

10. Actie van lozmaking wordt verleend aan Ds. H. A. van Andel.

11. Bij de rondvaart naar art. 41 D. K. O., vraag en ontvangt Baarn een consulent en ontvangt een kerk toezegging, dat deputaten der classis zullen komen, om in een moeilijke om-standigheid raad te verschaffen.

12. Vacaturebeurten: Renwoode: April, Ds. Voigt; Mei, Ds. Sijbesma; Juni, Ds. Knoll; Juli, Ds. Horjus en Ds. Teerink. Maartensdijk: April, Ds. Lan-ting; Mei, Ds. Donner; Juni, Ds. Koppe; Juli, Ds. Schoonhoven en Ds. Den Hengst.

13. Afgevaardigd worden voor de Particuliere Synode: primi Ds. Donner, Ds. Teerink en Ds. Schoonhoven, met onderlingen Stiens, De Ruig en Schimmel; secundi Ds. Den Hengst, Ds. Horjus en Ds. Sijbesma; onderlingen Eggink, Van Henten en Berends.

14. Besloten wordt, dat de kerken elkander zullen bijstaan, wanneer onvermogen ouders en doofstomme kinderen plaatsing zoeken in Effatha.

15. Tot secundus kerkvisitor wordt benoemd Ds. Sijbesma. Tot secundus deputaat voor de sending Ds. Horjus.

16. Roepende kerk voor de volgende verga-dering op 11 Juli, de kerk van Scherpenzeel.

17. Ds. Van Andel neemt afscheid en wordt toegesproken door den praeses.

18. Ds. Lan-ting sluit met dankzegging.

In naam der classis, J. SIBESMA, scriba.

Kort verslag van de vergadering van

de classis Haarlem der Geref. kerken, 14 Maart 1912.

Art. 1. Ds. v. d. Menlen, praeses der vorige classis, opent deze vergadering, laat zingen Ps. 122 : 3, leest psalm 122 en gaat voor in gebed.

Art. 2. De credentiebrieven worden nagezien. De kerken blijken alle wettig tegenwoordig. De kerken van IJmuiden en Westzaan zonder opzienaren, daar IJmuiden haar dienaar nog niet heeft en Westzaan's primus is verhindert. De kerk van Hoofddorp heeft een instructie.

Art. 3. De notulen der vorige vergadering gelezen.

Art. 4. Het moderamen wordt aldus vastge-steld: Ds. Van Wijk praeses, Ds. Thieien scriba, Ds. Van der Menlen assessor.

Art. 5. Ingekomen stukken: a. De stukken van Ds. Huizing, die 't beroep naar IJmuiden aannam, worden geapprobeerd.

Gemengd Nieuws.

uit Madagascar. De Christelijke gemeenten op Madagascar gaan eindelijk betere tijden te gemeet. De gouverneur Augagneur is naar Frankrijk terug-gekeerd. Hij werd vervangen door Picqué, die, toen hij te Tananarive geïnstalleerd was, de zen-delingen die daar woonden, vriendelijk heeft ont-vangen. Men koestert daarom de verwachting, dat de sending van overheidswege niet meer zal tegengewerkt worden. Heidsche dezen zijn diep in het volksleven geworteld, en daardoor is de arbeid der missionairs zeer moeilijk; vooral de gebruiken die het vereeren der afgestorvenen medebrengen, zijn een sta in den weg voor de sending.

Kort geleden zocht een godloochenaar uit Eu-rope, op Madagascar propaganda voor zijn ont-kenningen te maken. Om te weten of hij daarmede iets bereikt had, wendde hij zich tot de overheid van een district, en kreeg van deze verlof drie vlaggen te planten, een roode, een gele en een witte vlag. Om de roode vlag zouden zich de godloochenars scharen, om de gele de onbeislsten en om de witte de geloovigen. Het volk werd met trossenlag bijeengevoerd; de atheïstische ad-vocaat hield een rede en noodigde toen de menigte uit zich rondom een van de geplante vlaggen te scharen. En wat was de uitkomst? Naar de roode vlag kwamen slechts twee personen gelopen, en dat waren godloochen; om de andere vlaggen schaaarden zich duizenden.

De regeering van Wurtemberg heeft de tracte-menten van de predikanten verhoogd, maar met de bepaling, dat de overige uitgaven van de kerk zullen beperkt worden. In de eerste plaats moet het getal superintenden ten van zes op drie gebracht worden. De staat zal voortaan geen tractement geven aan predikanten die een krank geweten predikant vervangen. Het ergste is, dat men bij de overheid niet meer mag aankloppen, om voor nieuwe predikantsplaatsen geld te geven. Al wordt de geestelijke nood in de steden en in industrie-centra steeds groter, men heeft er niet op te rekenen, dat de Staat nieuwe predikantsplaatsen daarvoor in het leven zal roepen. Ook heeft de overheid bepaald, dat eenige kleine gemeenten gecombineerd zullen worden.

Wij lezen in het nummer van 16 Maart van The Christian: Wij hebben er ons dikwijls over verwonderd, hoe een verlichte en godsdienstige natie als de Nederlandsche, zoo lang kon duldten, dat op de Westersche kust zekere zedelijke pest-plekken bestonden. Vlissingen en Middelburg waren jaren lang de zetels van de broederschap, die zich bezig houdt met het dubbelspel. Daar nestelden zich sommige Engelsen „die hun land verlieten omdat hun land goede maatregelen nam“, en welke Holland uitverkozen als een vrijplaats, om door middel van de post, met Engelse klanten en lichtgeloovigen te handelen. Nu heeft de Tweede Kamer een wet aangenomen, welke aan dezen schandelijke handel spoedig een einde maken zal. Deze heftige woesting en ellende gebracht in honderden gelukkige gezinnen, en zij, die de publieke eerbaarheid lief hebben, moeten Holland bewonder-en om dezen prachtige reformatorischen maat-regel. Het staat nu aan de Engelse regeering, om in dezelfde richting voort te gaan en op die manier ons volk te bevrijden van de aansloeken tot het dubbelspel, dat zedelijk verlaagt.

WINKEL.

Voor Kinderen.

PASCHEN.

Israel had oudtijds zijn Paascheest, dat herinnerde hoe de Heere God Zijn volk uit Egypte, uit het diensthuis, uitgeleid had.

Dat Paascheest is door het onze vervangen, al wijst de naam dien het draagt nog op het oude. Want „Paschen“ komt af van een woord dat beduidt voorrijgaan. Het is juist daarop dat de verandering, die de eerstgeborenen in Egypteland sloeg, de huizen voorbijging, waar het bloed van het Paaschlam aan de deuren was gestreken. Dat waren de woningen der Israëlieten.

Ons Paascheest zegt ons, dat de Heere Christus uit de dooden is opgestaan. Van daar de oude Paaschgroet: „De Heere is waarlijk opgestaan.“ Hij leeft en is dood geweest, en is nu levend in alle eeuwigheid.

Dit is het groote wonder aller tijden en eeuwen, de opstanding des vleesches (d. i. des lichaams) gelijk de Geloofsbepalingen zegt. Zelfs de wijsten onder de heidenen hebben dat nooit verwacht. Velen van hen geloofden nog wel, dat de menschen na hun dood voortleefden, maar dan als schimmen of schaduwen, zonder lichaam, ergens in het Heelal. Doch dat het lichaam weer zal verrijzen, dat vermoeden zij niet. En toen Paulus aan de wijsgeeren van Athene deze nieuwe leer verkondigde lachten zij hem uit, en zeiden spottend: „We zullen daar later nog wel van hooren“. En gelijk die wijzen doen de blinde heidenen nog.

Toen eens een zending in Zuid-Afrika tot een kafferhoofdmans sprak over de opstanding der dooden, riep deze na een poos geluisterd te hebben: „Mijn vader ik houd veel van u. Uw woorden zijn zoeter dan honing, maar wat zegt gij daar van de dooden? Zullen zij op-staan?“. Het was hem te wonderlijk.

En toch, de Heere God verzekert ons in Zijn Woord, dat het zoo is. De dooden zullen opstaan. Het lichaam dat gezaaid wordt in verderfelijkheid, wordt opgewekt in onverderf-lijkheid. Christus is geworden de eersteling der-genen die ontslapen zijn. Hij is de eersteling van den groeten oogst. „Want gelijk ze allen in Adam sterven“, zegt de Schrift, „zoo zullen ze allen in Christus weder levend gemaakt worden.“

Dat is voor allen die God liefhebben, en gelooven in den verzen Heiland, een groote troost en heerlijke vreugde. Zoo als de Heere Christus opstand, zullen ook zij opstaan, tot eeuwige heerlijkheid. Christus heeft den dood te niet gedaan, en zij zullen met Hem zijn als koningen en priesters in alle eeuwigheid.

Die ware Paaschvreugde geve de Heere ons allen!

Hallelujah, de Heer is God, Hij is het eeuwig leven. De groeve spleet op Zijn gebod Zij moest Hem wedergeven. De Heer was dood, nu leeft Hij weer. De dood heerscht over Hem niet meer Hij is het eeuwig leven.

Geen vleesch is voor den dood bestand Van koningen of slaven. Hij maakte Farao's trots te schand, Herodes ligt begraven. Maar Jesus is in 't graf gegaan En uit den dood weer opgestaan: Hij is de Vorst des levens.

Nu is die groote Davidsprijs Met kracht Gods Zoon bewezen, Met majesteit den grafkuil uit. Den hemel in, geresen. Verhoogd is daar dat heerlijk Hooft, Opdat al wie in Hem geloofd, Niet sterf maar eeuwig leve.